

แผนการใช้ ที่ดินตำบล เขาชะงุ้ม

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

อ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้ม

ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 10
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2564

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดินดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ
กันยายน
2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	ง
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์	2-1
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-5
2.6 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-9
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-14
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-4
3.3 ทรัพยากรดิน	3-6
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-8

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-4
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-11
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-12
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจวัดอากาศ จังหวัดราชบุรี เฉลี่ย 10 ปี (พ.ศ.2550-2559)	2-6
2-2	สภาพการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-10
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-14
3-1	อัตราการให้น้ำของบ่อบาดาล ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-4
3-2	หน่วยแผนที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-9
3-3	สมบัติที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-10
3-4	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-11
4-1	สถานที่และผู้เข้าร่วมจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเขาชะงุ้ม	4-2
5-1	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	5-5
6-1	นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	6-2
6-2	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในแผน 5 ปี	7-3

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-3
2-2	ความลาดชัน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-4
2-3	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-7
2-4	สมมูลของน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-8
2-5	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	2-13
3-1	พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-2
3-2	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-3
3-3	ทรัพยากรน้ำ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-5
3-4	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-12
3-5	ทรัพยากรดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	3-13
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIP ของตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	4-7
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	4-8
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	6-6
6-2	ระบบการปลูกพืชที่แนะนำตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	6-11

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบลจำนวน 7,225 ตำบลให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่ และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 มีนาคม - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือแผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่กรมฯ)

1.4.5 สํารวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็น ปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

1) การที่สภาตำบล หรือสภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไป บรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือสภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งขของเทศบาลหรือองค์การบริหาร ส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบซื้อเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่ง พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมี งบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่นการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำ ของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน”(FAO, 1974)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียง อย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (land forms) ภูมิอากาศ (climate)อุทกวิทยา (hydrology) พืช พรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำชั้นบันไดและ การระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soli)

“ดิน” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจอปนกับเนื้อดิน ด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึงเทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็น วัตถุที่ค้ำจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้น แตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบ เนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ ในบริเวณนั้น (FAO, 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจาก ปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิอากาศวัตถุต้นกำเนิด และระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องมาจากลักษณะ และสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำพหุกรรมปฏิวัติวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดินและการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“ดินดี น้ำสมบูรณ์ พืชงาม”

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 45,018 ไร่ หรือประมาณ 67.64 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีและตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเตาปูน และตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองขวาง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตำบลเขาชะงุ้ม มีถนนสายหลักคือ ถนนหมายเลข 3089 ถนนลาดยางซึ่งเชื่อมการคมนาคมระหว่างทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3089 ผ่านตำบลนางแก้ว วัดเขาแหลม วัดเขาเขียว วัดระฆังทอง สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์หนองขวาง และตำบลหนองขวาง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก	หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม
หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ	หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า
หมู่ที่ 3 บ้านเขาแหลม	หมู่ที่ 9 บ้านพูลัง
หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งมะสังข์	หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง
หมู่ที่ 5 บ้านสระน้อย	หมู่ที่ 11 บ้านชดววนอน
หมู่ที่ 6 บ้านเขาชะงุ้ม	หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม จะมีความเกี่ยวเนื่องจากงานเกษตรกรรมและการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน มีการใช้แพทย์แผนไทย สมุนไพรไทย การนวดแผนไทย

ประเพณีท้องถิ่น ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้มที่สำคัญที่ราษฎรยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ได้แก่ ด้านการทำางระนาดดนตรีไทย งานฝีมือต่างๆ เช่น การทำกระดิ่งวัว การสานแข่ง การสานสุ่มไก่ เป็นต้น

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ไม้ผล ยุคาลิปตัส และปาล์มน้ำมัน พื้นที่ทำการเกษตรจะกระจายทั่วไปในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์

ตำบลเขาชะงุ้ม เป็นตำบลดั้งเดิมในอำเภอโพธาราม ต่อมาได้แบ่งออกไปครึ่งหนึ่งแยกเป็นตำบลหนองขวาง ซึ่งเป็นตำบลเกิดใหม่ อุตสาหกรรมและความผสมผสานต่างๆยังคงได้สืบทอดใกล้เคียงกับตำบลหนองขวางและอำเภอโพธาราม ตำบลเขาชะงุ้มแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน

สินค้าพื้นเมือง สินค้า OTOP ของดีประจำตำบลเขาชะงุ้ม ได้แก่ กระเทียมโทน

2.4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดราชบุรีสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) พื้นที่ราบสูง ได้แก่ บริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีและภูเขาน้อยใหญ่สลับซับซ้อนในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง อำเภอปากท่อ และอำเภอบ้านคา

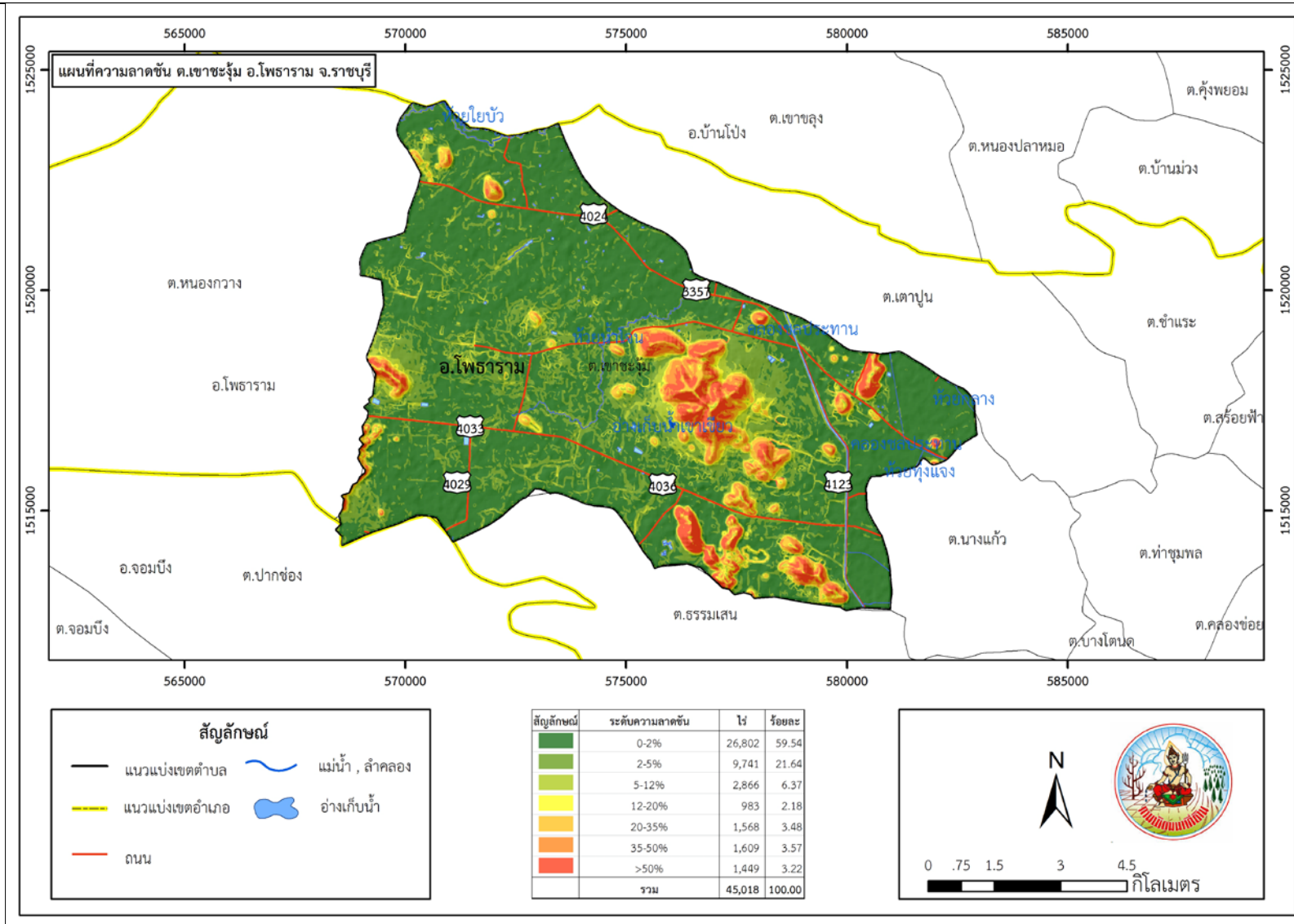
(2) พื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่ บริเวณพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูกหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอโพธาราม และอำเภอบ้านโป่ง

(3) พื้นที่ราบต่ำ ได้แก่ บริเวณตอนปลายของแม่น้ำแม่กลอง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบต่ำมีน้ำขึ้นลงตลอดปี เพราะอิทธิพลน้ำทะเลหนุนเข้ามาทางปากแม่น้ำแม่กลอง คลองดำเนินสะดวก และแม่น้ำอ้อม ด้านสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง และอำเภอดำเนินสะดวก ซึ่งมีคูคลองเชื่อมโยงถึงกันกว่า 200 คลอง ในส่วนของตำบลเขาชะงุ้มมียอดเขาที่สูงที่สุดได้แก่เขาเขียว ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 327 เมตร (รูปที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 2-2 ความลาดชัน ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

2.5 สภาพภูมิอากาศ

จากฐานข้อมูลภูมิอากาศของสถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 สภาวะอากาศทั่วไป

ลักษณะอากาศของจังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ในเขตท่าเลที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่เนื่องจาก มีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นอยู่ จึงทำให้ได้รับลมมรสุมจากอินเดียไม่เต็มที่ โดยเฉพาะอำเภอติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี (ตารางที่ 2-1)

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดราชบุรี พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศ แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือความกดอากาศสูงจากประเทศจีนซึ่งมีคุณสมบัติหนาวเย็นและแห้ง จะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ทำให้อากาศเย็นและแห้งแล้ง โดยในเดือนธันวาคมและมกราคมมีอากาศหนาวจัดในรอบปี

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ระยะเวลานี้เป็นช่วงว่างของฤดูมรสุมจะมีลมจากทิศใต้และลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดในรอบปี เนื่องจากดวงอาทิตย์ได้โคจรจากซีกโลกใต้มาอยู่ในละติจูดที่ตั้งฉากกับประเทศไทย จึงได้รับรังสีจากดวงอาทิตย์เต็มที่

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นฤดูที่มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดจากมหาสมุทรอินเดียปกคลุมประเทศไทย ลมนี้เป็นลมร้อนและชื้นจึงทำให้มีฝนชุกทั่วไป และมีอากาศชุ่มชื้น เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนตุลาคม

2.5.3 อุณหภูมิ

เนื่องจากจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดในภาคกลางใกล้อ่าวไทย อุณหภูมิโดยเฉลี่ยจึงไม่สูงมากนัก อากาศไม่ร้อนอบอ้าวมากในฤดูร้อน และไม่หนาวมากในฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ย 28.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.5 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดในรอบปีเคยวัดอุณหภูมิสูงที่สุดได้ 41.5 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2559 ส่วนฤดูหนาวอากาศจะหนาวที่สุดในเดือนธันวาคม เคยวัดอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ 9.8 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2542

2.5.4 ฝน

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีฝนตกอยู่ในเกณฑ์น้อย เพราะภูมิประเทศอยู่ในสภาพอัปสแลน จะมีฝนตกเฉพาะในช่วงฤดูฝนหรือฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เท่านั้น แต่ก็ยังมีปริมาณน้อย เพราะบริเวณด้านตะวันตกของจังหวัดมีแนวเขาตะนาวศรีเป็นพีดกั้นกระแสลมและความชุ่มชื้นจากมรสุมนี้ ส่วนใหญ่จังหวัดนี้จึงได้รับฝนเนื่องจากอิทธิพลของร่องมรสุม และพายุดีเปรสชันที่พัดผ่านบริเวณใกล้เคียง ปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,164.2 มิลลิเมตร และมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 140 วัน เดือนที่มีฝนตกปริมาณมากจะอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงพฤศจิกายนเดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนตุลาคม มีปริมาณฝนเฉลี่ย 258.6 มิลลิเมตร และมีจำนวนวันฝนตก 20 วันปริมาณฝนมากที่สุดในวัน วัดได้ 304.9 มิลลิเมตร เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2540 (รูปที่ 2-3)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจวัดอากาศ จังหวัดราชบุรี เฉลี่ย 10 ปี (พ.ศ.2550-2559)

เดือน	ปริมาณ น้ำฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝน ตก (วัน)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°C)	ความชื้น สัมพัทธ์เฉลี่ย (%)	ค่าศักยภาพระเหยน้ำ	
					1 PET ^{1/} (มิลลิเมตร)	0.5 PET ^{1/} (มิลลิเมตร)
ม.ค.	4.5	2	31.6	72	139.8	69.9
ก.พ.	5.7	1	33.9	73	148.9	74.45
มี.ค.	33.6	4	35.2	74	192.9	96.45
เม.ย.	39.6	5	36.3	74	208	104
พ.ค.	152.1	16	35	79	182	91
มิ.ย.	132.6	16	33.9	80	155.7	77.85
ก.ค.	129.7	18	33.1	81	150.8	75.4
ส.ค.	118.3	18	33.3	80	144.6	72.3
ก.ย.	226.8	20	32.9	83	137.2	68.6
ต.ค.	237.1	18	31.8	86	120.5	60.25
พ.ย.	65.7	6	31.3	81	128.5	64.25
ธ.ค.	9.9	2	30.7	74	139.3	69.65
รวมทั้งปี	1,155.60	125	-	-	18,482	924.1
เฉลี่ย	-	-	33.3	78	-	-

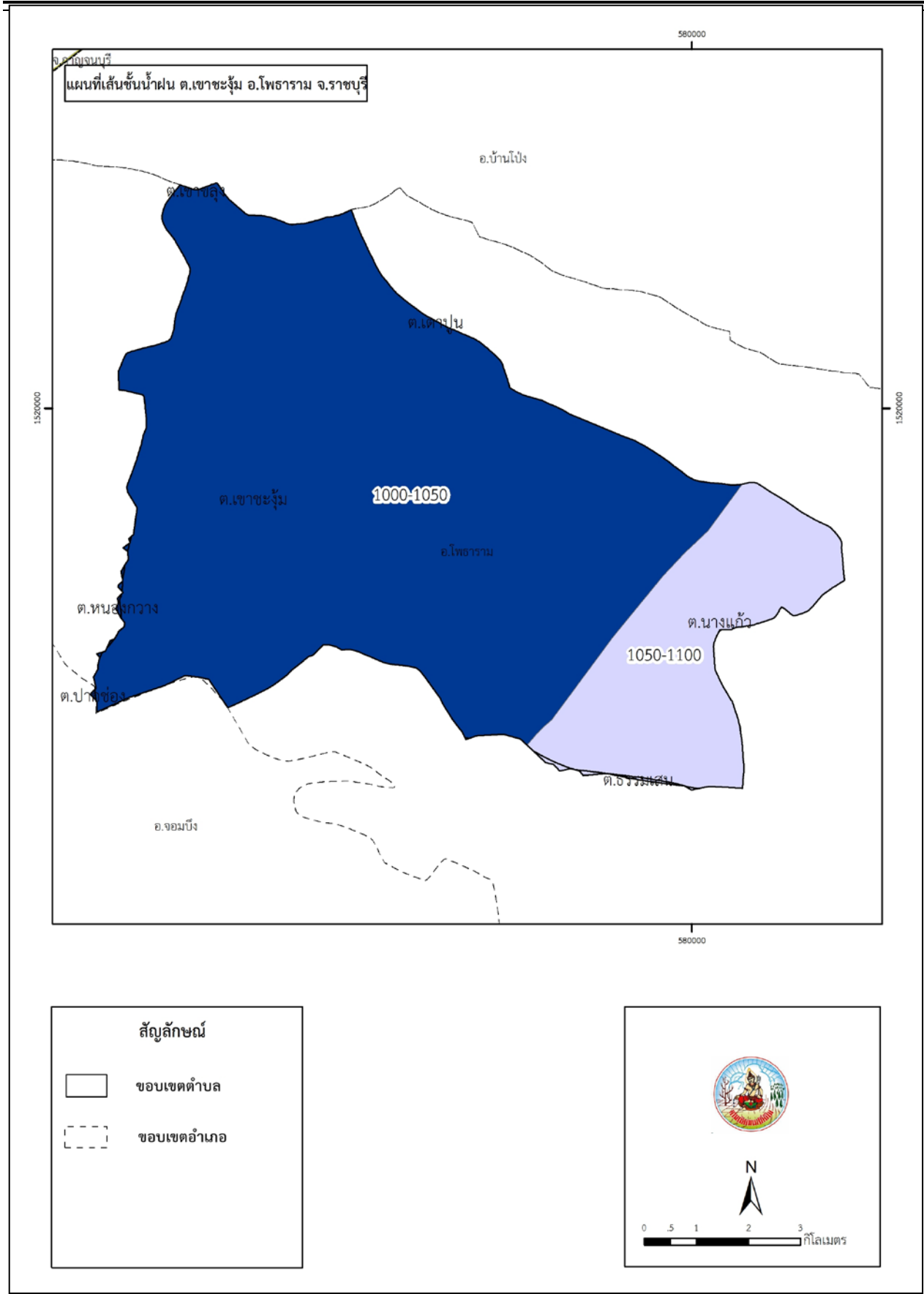
หมายเหตุ : PET^{1/} สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

อ้างอิงจากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2559)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 2-3 เส้นชั้นน้ำฝน ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

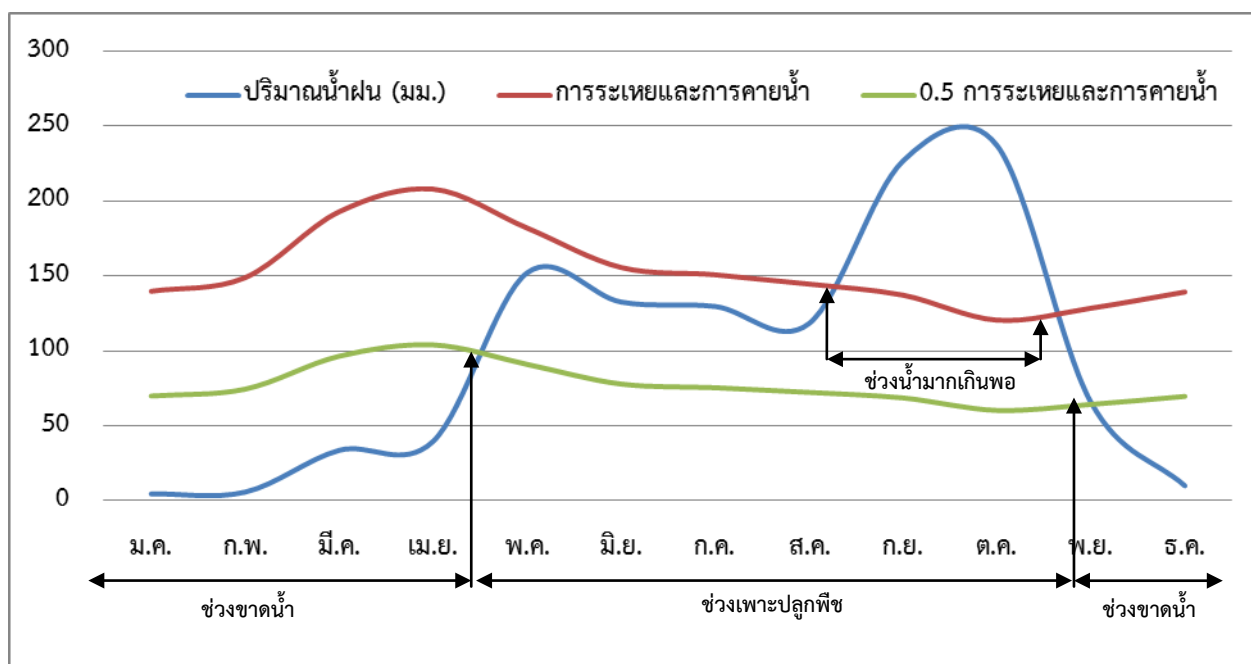
2.5.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 10 ปี (ปี 2550 – 2559) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดราชบุรีได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้จะเริ่มตั้งแต่พฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจจะเสียจากการขาดน้ำได้ จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม (รูปที่ 2-4)

รูปที่ 2-4 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี

2.6 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (ปี 2562) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-5) ดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 6,181 ไร่ หรือร้อยละ 13.74 ของพื้นที่ตำบลได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นที่ราบ สถานที่ราชการและสถานบันต่างๆ ถนน โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานีบริการน้ำมัน

2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 8,359 ไร่ หรือร้อยละ 55 ของพื้นที่ตำบล มีพืชเศรษฐกิจสำคัญคือ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1) นาข้าว มีเนื้อที่ 3,840 ไร่ หรือร้อยละ 8.53 ของพื้นที่ตำบล

2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 16,437 ไร่ หรือร้อยละ 36.51 ของพื้นที่ตำบล

2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,702 ไร่ หรือร้อยละ 3.78 ของพื้นที่ตำบล

2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 671 ไร่ หรือร้อยละ 1.49 ของพื้นที่ตำบล

2.6) พืชผัก มีเนื้อที่ 179 ไร่ หรือร้อยละ 0.40 ของพื้นที่ตำบล

2.7) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 1,937 ไร่ หรือร้อยละ 4.30 ของพื้นที่ตำบล

2.8) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 5,872 ไร่ หรือร้อยละ 13.04 ของพื้นที่ตำบล พบ 2 ชนิดคือ

3.1) ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู มีเนื้อที่ 297 ไร่ หรือร้อยละ 0.66 ของพื้นที่ตำบล

3.2) ป่าผลัดใบสมบูรณ์ มีเนื้อที่ 5,573 ไร่ หรือร้อยละ 12.38 ของพื้นที่ตำบล

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,600 ไร่ หรือร้อยละ 3.55 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 6,585 ไร่ หรือร้อยละ 14.63 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชธรรมชาติ พืชหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า เหมืองแร่ บ่อลูกรัง บ่อดิน พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

สัญลักษณ์	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	6,181	13.74
U201	หมู่บ้านบนพื้นที่ราบ	1,706	3.79
U301	สถานที่ราชการและสถานบันต่างๆ	4,148	9.21
U405	ถนน	195	0.43
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	110	0.25
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	19	0.04
U605	สถานีบริการน้ำมัน	2	0.00
A	พื้นที่เกษตรกรรม	8,359	55.00
A1	นาข้าว	3,840	8.54
A100	นาร้าง	25	0.07
A101	นาข้าว	3815	8.47
A2	พืชไร่	16,437	36.51
A200	ไร่อ้อย	222	0.49
A201	พืชไร่ผสม	51	0.11
A202	ข้าวโพด	4	0.01
A203	อ้อย	15,206	33.78
A204	มันสำปะหลัง	954	2.12
A3	ไม้ยืนต้น	1,702	3.79
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	129	0.30
A301	ไม้ยืนต้นผสม	146	0.33
A301/A401	ไม้ยืนต้นผสม/ไม้ผลผสม	12	0.03
A302	ยางพารา	27	0.06
A303	ปาล์มน้ำมัน	24	0.05
A304	ยูคาลิปตัส	1,054	2.34
A305	สัก	193	0.43
A305/ A323	สัก/ตะกู	31	0.07
A305/ A405	สัก/มะพร้าว	52	0.11
A306	สะเดา	10	0.02
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	2	0.01
A323/ A405	ตะกู/มะพร้าว	22	0.05
A4	ไม้ผล	671	1.49
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	60	0.13
A401	ไม้ผลผสม	380	0.84

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

สัญลักษณ์	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A405	มะพร้าว	30	0.07
A407	มะม่วง	139	0.31
A411	กล้วย	38	0.09
A412	มะขาม	8	0.02
A413	ลำไย	6	0.01
A422	มะนาว	4	0.01
A424	มะขามเทศ	6	0.01
A5	พืชผัก	179	0.40
A502	พืชผัก	113	0.25
A503	ไม้ดอกไม้ประดับ	35	0.08
A515	เห็ด	31	0.07
A7	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	1,937	4.30
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	316	0.70
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	71	0.16
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	478	1.06
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	1,072	2.38
A9	เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	14	0.03
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	14	0.03
F	พื้นที่ป่าไม้	5,872	13.04
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	297	0.66
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	5,575	12.38
W	พื้นที่น้ำ	1,600	3.55
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	40	0.09
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	22	0.05
W201	อ่างเก็บน้ำ	18	0.04
W202	บ่อน้ำในไร่นา	181	0.40
W203	คลองชลประทาน	1339	2.97
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	6,585	14.63
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	286	0.63
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	2,218	4.94
M201	พื้นที่ลุ่ม	42	0.09
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	3,062	6.80
M301	เหมืองแร่	232	0.51

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

สัญลักษณ์	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M302	บ่อลูกรัง	122	0.27
M304	บ่อดิน	509	1.13
M405	พื้นที่ถม	116	0.25
รวมเนื้อที่		45,018	100

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2562)

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ปี 2563 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม มีประชากรรวม 9,463 คน แยกเป็นชาย 4,643 คน เป็นหญิง 4,820 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 141 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,271 (ตารางที่ 2 - 3)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย(คน)	หญิง(คน)	รวม(คน)	ครัวเรือน
1	บ่อน้ำออก	277	286	563	185
2	เขาเสด็จ	315	344	659	239
3	เขาแหลม	418	453	871	298
4	ทุ่งมะสังข์	219	239	458	162
5	สระน้อย	389	427	816	253
6	เขาชะงุ้ม	358	378	736	301
7	เขาส้ม	580	609	1,189	468
8	หนองมะค่า	492	482	974	326
9	พูล้ง	488	502	990	300
10	ระฆังทอง	377	423	800	285
11	ชั้ววันอน	428	386	814	244
12	เขาหยอง	302	291	593	210
รวมทั้งหมด		4,643	4,820	9,463	3,271

ที่มา : กรมการปกครอง ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2563

2) สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือชุมชนขอบตำบลเขาชะงุ้ม ได้แก่ แหล่งน้ำ โครงสร้างพื้นฐาน การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ การคมนาคมขนส่ง ตำบลเขาชะงุ้ม มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3357 ซึ่งเชื่อมการคมนาคมระหว่างทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3089 ผ่านตำบลเขาชะงุ้ม ตำบลหนองกวางกับบ้านหนองตากยา

3) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- มีลำห้วย ลำน้ำธรรมชาติ จำนวน 6 สาย
- บ่อน้ำตื้น จำนวน 196 แห่ง
- คลองชลประทาน จำนวน 1 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน จำนวน 12 แห่ง

4) สถาบันการศึกษา

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 6 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 แห่ง
- โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จำนวน 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 6 แห่ง

5) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล /หมู่บ้าน	จำนวน 2 แห่ง
- วัด /สำนักสงฆ์	จำนวน 9 แห่ง
- สถานีตำรวจ	จำนวน 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือ/ห้องสมุด	จำนวน 13 แห่ง
- ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	จำนวน 6 แห่ง
- ลาน/สนามกีฬา	จำนวน 7 แห่ง
- สถานที่พักผ่อน/สวนสาธารณะ	จำนวน 3 แห่ง

6) สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อ่างเก็บน้ำเขาเขียว โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

7) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอдинอาสาในตำบลเขาชะงุ้ม มีจำนวน 13 ราย ดังนี้

1 นายสนาม	กองอ่อน	หมอдинอาสาตำบลเขาชะงุ้ม
2 นายวันชัย	อารมณดี	หมอдинอาสาหมู่บ้านบ่อน้ำออก
3 นายกำจัด	รามัญ	หมอдинอาสาหมู่บ้านเขาเสด็จ
4 นายปราโมทย์	นุตตะโร	หมอдинอาสาหมู่บ้านเขาแหลม
5 นายสุภาพ	สินพิทักษ์	หมอдинอาสาหมู่บ้านทุ่งมะสังข์
6 นายยอด	จันธิบดี	หมอдинอาสาหมู่บ้านสระน้อย
7 นายสนั่น	ยังเต็ม	หมอдинอาสาหมู่บ้านเขาชะงุ้ม
8 นายเปี้ยก	เข้มทอง	หมอдинอาสาหมู่บ้านเขาส้ม
9 นายเจริญ	สุธาพจน์	หมอдинอาสาหมู่บ้านหนองมะค่า
10 นายดำรงค์	สังวาลเพ็ชร	หมอдинอาสาหมู่บ้านพุลุ่ง
11 นายสมพร	นพประชา	หมอдинอาสาหมู่บ้านระฆังทอง
12 นายธงชัย	ฐิติพิสุทธิพงศ์	หมอдинอาสาหมู่บ้านชดวันอน
13 นายประยูร	นิลวรรณ	หมอдинอาสาหมู่บ้านเขาหยอง

8) การถือครองที่ดิน

ปี 2563 ประชากรตำบลเขาชะงุ้ม จำนวน 9,463 คน ถือครองที่ดินเฉลี่ย 3.9 ไร่/คน

9) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ส่วนใหญ่ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ (อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง) และการทำสวนพืชผักต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อจำหน่ายเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกด้วย สัตว์ที่เลี้ยงกันมาก ได้แก่ สุกร เป็ด ไก่

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

จากการวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 5,872 ไร่ ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-1 และ 3-2 จำแนกได้ดังนี้

1) การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

- เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 5,872 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.04 ของเนื้อที่ตำบล

2) ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้มพบว่า ประกอบด้วยชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 5 ชั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ชั้นที่ 1A เนื้อที่ 1,882 ไร่ หรือร้อยละ 4.18 ของเนื้อที่ตำบล

- ชั้นที่ 2 เนื้อที่ 1,320 ไร่ หรือร้อยละ 2.93 ของเนื้อที่ตำบล

- ชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,068 ไร่ หรือร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล

- ชั้นที่ 4 เนื้อที่ 23,020 ไร่ หรือร้อยละ 51.14 ของเนื้อที่ตำบล

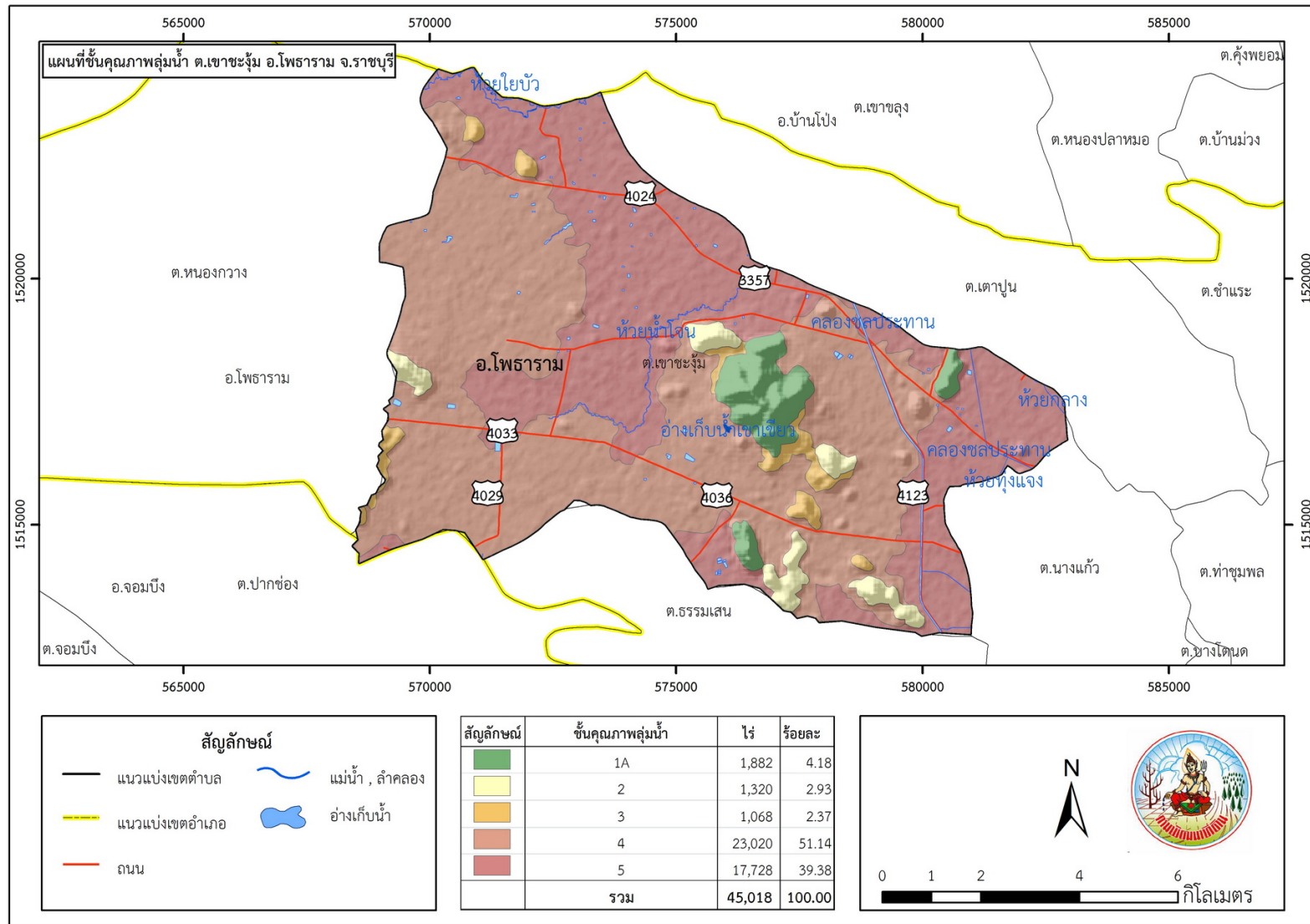
- ชั้นที่ 5 เนื้อที่ 17,728 ไร่ หรือร้อยละ 39.38 ของเนื้อที่ตำบล

ทั้งนี้เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้นไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 3-2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 มีแหล่งน้ำต่างๆดังนี้

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม มีลำห้วยสำคัญ 6 สาย ได้แก่ ห้วยน้ำโจน ห้วยโป่งแค ห้วยกลาง ห้วยทุ่งแจง ห้วยเกาะแก้ว ห้วยไยบัว

2) การพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขาเขียว

3.2.2 น้ำใต้ดิน

จากข้อมูลทรัพยากรน้ำบาดาล ระบุว่า มีบ่อบาดาล 25 บ่อ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3-1 รูปที่ 3-3

ตารางที่ 3-1 อัตราการให้น้ำของบ่อบาดาล ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

พิกัด		ประเภทบ่อ	สภาพน้ำ	ปริมาณน้ำ	ระดับน้ำปกติ
Latitude	Longitude				
13.71231	99.69586	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	7.00
13.74375	99.71384	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	7.20	4.45
13.72384	99.74585	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	4.50
13.74091	99.66028	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	5.50
13.68442	99.72143	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	2.00	6.50
13.72724	99.69622	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	14.00
13.71696	99.75128	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	2.00
13.77385	99.66241	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	6.50
13.72724	99.69622	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	2.50	10.50
13.68472	99.74312	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	2.27	4.50
13.72161	99.73168	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	3.10
13.74534	99.71595	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	5.00	15.00
13.72326	99.65759	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	5.00
13.71338	99.68851	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	4.00
13.71615	99.68714	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	7.50
13.71615	99.68714	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	7.00
13.71894	99.67652	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	2.00	8.10
13.71743	99.65789	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.14	3.00
13.71865	99.64203	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	8.73	2.33
13.77578	99.66818	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	2.00	5.50
13.70092	99.70026	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	1.50	12.60
13.74555	99.71702	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	3.18	6.00
13.76451	99.68674	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	6.00
13.76425	99.68762	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	3.00	3.30
13.72875	99.68531	บ่ออุบโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	6.00	3.00

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 จากฐานข้อมูลทรัพยากรดินของกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2563) พบว่าตำบลเขาชะงุ้มประกอบด้วย 8 ชุดดิน และ 21 หน่วยแผนที่ดิน โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 3-2 , 3-3 และรูปที่ 3-4 ประกอบด้วย

1) ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน (AC) เป็นดินลึกถึงลึกมาก มีลักษณะการสลับชั้นของเนื้อดิน ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0)

- หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA ตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 % ไม่มีการกร่อน มีเนื้อที่ 403 ไร่ หรือร้อยละ 0.9 ของพื้นที่ตำบล

2) ชุดดินเดิมบาง (Db) เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายถึงร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนดินเหนียว สีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลาง (pH 6.0) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง มีสีเทาปนน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทามีจุดประสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลืองปนน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลาง (pH 6.0) ดินล่างตอนล่างเป็นดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อน มีจุดประสีแดงปฏิกริยาดินเป็นกรดกลางถึงต่างปานกลาง (pH 7.0-8.0)

- หน่วยแผนที่ดิน Db-ft-sIA ชุดดินเดิมบาง ที่เป็นดินร่วนละเอียดมีดินเป็นดินร่วนปนทรายความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 1 ไร่

- หน่วยแผนที่ดิน Db-sIA ชุดดินเดิมบาง มีดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 848 ไร่หรือร้อยละ 1.88 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินเขาพลอง (Kpg) เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาล ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายในส่วนลึกๆ สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดงปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ตลอดทั้งชั้นดิน

- หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sIC ชุดดินเขาพลอง เป็นดินร่วนละเอียด มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 % มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kpg-gm,fl-sIA ชุดดินเขาพลอง ที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียดมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 1,851 ไร่ หรือร้อยละ 4.1 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kpg-hb,fl-sIA ชุดดินเขาพลอง ที่มีมัตถ์เบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 1,808 ไร่ หรือร้อยละ 4.02 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kpg-hd,fl-sIA/d3c ชุดดินเขาพลองที่มีมัตถ์เบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียดมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 % ความลึกจากผิวดิน 50-100 ซม. มีเนื้อที่ 7,746 ไร่ หรือร้อยละ 17.21 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kpg-sIB ชุดดินเขาพลองที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 % มีเนื้อที่ 1,616 ไร่ หรือร้อยละ 3.59 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kpg-sIC ชุดดินเขาพลองที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 % มีเนื้อที่ 135 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของพื้นที่ตำบล

4) ชุดดินเขาย้อย (Kyo) เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีเทาปนน้ำตาลหรือสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินกรดปานกลางถึงกรดเล็กน้อย (pH 6.0-6.5) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนปนดินเหนียว สีอ่อนของเทาปนน้ำตาล สีเทาปนชมพู หรือสีอ่อนของน้ำตาลปนแดง มีจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีแดงปนเหลืองตลอดหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง (pH 5.5-6.5)

ดินล่างตอนล่าง มีมวลก้อนกลมของเหล็กและแมงกานีสทั้งอ่อนและแข็งอยู่ในดินล่างลึกลงไป ปฏิกริยาดิน เป็นกลาง (pH 7.0)

- หน่วยแผนที่ดิน Kyo-sIA ชุดดินเขาย้อย มีเนื้อดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 804 ไร่ หรือร้อยละ 1.79 ของพื้นที่ตำบล

5) ชุดดินลาดหญ้า (Ly) เป็นดินลึกปานกลาง ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดงและเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนกรวด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก (pH 5.0) ดินล่างตอนล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว สีแดงปนเหลืองในช่วงความลึก 50-125 ซม. จากผิวดิน ก้อนกรวดเป็นพวกเศษหินควอร์ตไซต์ หินทราย หินฟิลไลต์ และหินดินดาน และมวลสารกลมของหินลูกรังกระจายอยู่ทั่วไปในชั้นดินปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5-5.0)

- หน่วยแผนที่ดิน Ly-sLB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5% มีเนื้อที่ 4,129 ไร่ หรือร้อยละ 9.17 ของพื้นที่ตำบล

6) ชุดดินปากท่อ (Pth) เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง สีเทาอ่อน มีจุดประสีเหลืองปนน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง (pH 5.5-6.0) ดินบนตอนล่าง สีน้ำตาลอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก (pH 5.0) ดินล่างตอนล่างดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลอ่อนหรือสีเทาอ่อน มีจุดประสีแดงปนเหลืองหรือสีแดง มีลักษณะเป็นศิลาแลงอ่อนมีปริมาณมากกว่า 5-50 % ภายในความลึก 150 ซม. จากผิวดิน อาจพบมวลก้อนกลม (nodules) ของแมงกานีส

- หน่วยแผนที่ดิน Pth-sclA ชุดดินปากท่อ มีเนื้อดินเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2% มีเนื้อที่ 2,382 ไร่ ของพื้นที่ตำบล หรือร้อยละ 5.29 ของพื้นที่ตำบล

7) ชุดดินตาคลี (Tk) เป็นดินตื้นถึงชั้นปูนมาร์ลที่พบภายใน 50 ซม. จากผิวดิน ดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีดำ สีเทาเข้มมาก สีน้ำตาลปนเทาเข้มมาก หรือสีน้ำตาลเข้มมาก ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง และมีเม็ดปูนปน สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลเข้ม และมีสีขาวของผงปูนทุติยภูมิหรือปูนมาร์ล ปฏิกริยาดินเป็นด่างปานกลาง (pH 8.0) ใต้ชั้นดินลงไปเป็นชั้นปูนมาร์ลสีขาวทั้งที่เป็นเม็ดและที่เชื่อมต่อกันหนาแน่น

- หน่วยแผนที่ดิน Tk-clB ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 % มีเนื้อที่ 360 ไร่ หรือร้อยละ 0.8 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Tk-gclB ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 % มีเนื้อที่ 127 ไร่ หรือร้อยละ 0.28 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Tk-lA ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 10,583 ไร่ หรือร้อยละ 23.51 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Tk-Tk-md-lA ชุดดินตาคลีที่เป็นดินลึกปานกลาง ความลาดชัน 0-2 % มีเนื้อที่ 4,898 ไร่ หรือร้อยละ 10.88 ของพื้นที่ตำบล

8) ชุดดินท้ายาง (Ty) เป็นดินตื้นถึงชั้นกรวด ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน มีกรวดและเศษหินก้อนหินปนอยู่ตอนบนประมาณ 15-34 % โดยปริมาตร สีน้ำตาลปนเทาถึงสีน้ำตาลเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายปนกรวดและเศษหินมีปริมาณมากกว่า 35 % โดยปริมาตร เพิ่มขึ้นตามความลึก จะพบชั้นดินปนกรวดปนเศษหินนี้ตื้นกว่า 50 ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อยถึงกรดปานกลาง (pH 5.5-6.0) ดินล่างตอนล่างเป็นชั้นเศษหินกรวดของหินทราย

- หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclB ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 % มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือร้อยละ 0.12

- หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclC ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 % มีเนื้อที่ 600 ไร่ หรือร้อยละ 1.33

- หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslB ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายกรวด ความลาดชัน 5-12 % มีเนื้อที่ 330 ไร่ หรือร้อยละ 0.73

- หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclD ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายกรวด ความลาดชัน 12-20 % มีเนื้อที่ 100 ไร่ หรือร้อยละ 0.22

- หน่วยแผนที่ดิน Ty-slB ชุดดินท่ายางที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 % มีเนื้อที่ 1,262 ไร่ หรือร้อยละ 2.80

9) พื้นที่อื่นๆ

- พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน SC มีเนื้อที่ 1,982 ไร่ หรือร้อยละ 11.07 ของพื้นที่ตำบล

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ลำดับ	หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
			ไร่	ร้อยละ
1	AC-spd,col-sIA	ตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนการระบายน้ำค่อนข้างเลวมีดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	403	0.90
2	Db-ft-sIA	ชุดดินเดิมบาง ที่เป็นดินร่วนละเอียดมีดินเป็นดินร่วนปนทรายความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1	0.00
	Db-sclA	ชุดดินเดิมบาง มีดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	848	1.88
3	Kpg-fl-sIC	ชุดดินเขาพลองเป็นดินร่วนละเอียด มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	3	0.01
	Kpg-gm,fl-sIA	ชุดดินเขาพลองที่มีจุดปะสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียดมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,851	4.10
	Kpg-hb,fl-sIA	ชุดดินเขาพลองที่อ้อมตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,808	4.02
	Kpg-hd,fl-sIA/d3c	ชุดดินเขาพลองที่อ้อมตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียดมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ความลึกจากผิวดิน 50-100 ซม.	7,746	17.21
	Kpg-sIB	ชุดดินเขาพลองที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	1,616	3.59
	Kpg-sIC	ชุดดินเขาพลองที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	135	0.30
4	Kyo-sIA	ชุดดินเขาย้อย มีเนื้อดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	804	1.79
5	Ly-sIB	ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	4,129	9.17
6	Pth-sclA	ชุดดินปากท่อ มีเนื้อดินเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	2,382	5.29
7	Tk-clB	ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	360	0.80
	Tk-gclB	ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	127	0.28
	Tk-lA	ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	10,583	23.51
	Tk-Tk-md-lA	ชุดดินตาคลีที่เป็นดินลึกปานกลาง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	4,898	10.88
8	Ty-gclB	ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	52	0.12
	Ty-gclC	ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	600	1.33
	Ty-gslB	ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	330	0.73
	Ty-gclD	ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์	100	0.22
	Ty-sIB	ชุดดินท่ายางที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,262	2.80
9	SC	พื้นที่ลาดเชิงซ้อน	4,982	11.07
รวม			45,018	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความ ลาดชัน (%)	การระบายน้ำ	CEC (meq/g)	BS (%)	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	เนื้อที่	
							ที่เป็นประโยชน์ (P ₂ O ₅)	ที่เป็นประโยชน์ (K ₂ O)		ไร่	ร้อยละ
AC-spd,col-sIA	0-2	การระบายน้ำค่อนข้างเลว	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	403	0.90
Db-ft-sIA	0-2	การระบายน้ำเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1	0.00
Db-sclA	0-2	การระบายน้ำเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	848	1.88
Kpg-fl-sIC	5-12	การระบายน้ำดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	3	0.01
Kpg-gm,fl-sIA	0-2	การระบายน้ำดีปานกลาง-การ ระบายน้ำค่อนข้างเลว	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,851	4.10
Kpg-hb,fl-sIA	0-2	การระบายน้ำดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,808	4.02
Kpg-hd,fl-sIA/d3c	0-2	การระบายน้ำดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	7,746	17.21
Kpg-slB	5-12	การระบายน้ำดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,616	3.59
Kpg-sIC	2-5	การระบายน้ำดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	135	0.30
Kyo-sIA	0-2	การระบายน้ำค่อนข้างเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	804	1.79
Ly-slB	2-5	การระบายน้ำดี	<10	<35	50-100	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	4,129	9.17
Pth-sclA	0-2	การระบายน้ำเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,382	5.29
Tk-clB	2-5	การระบายน้ำดี	>20	>75	0-50	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	360	0.80
Tk-gclB	2-5	การระบายน้ำดี	>20	>35	0-50	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	127	0.28
Tk-lA	0-2	การระบายน้ำดี	>20	>75	0-50	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	10,583	23.51
Tk-Tk-md-lA	0-2	การระบายน้ำดี	>20	>75	0-50/50-100	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	4,898	10.88
Ty-gclB	2-5	การระบายน้ำดี	<10	<35	0-50	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	52	0.12
Ty-gclC	5-12	การระบายน้ำดี	<10	<35	0-50	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	600	1.33
Ty-gslB	5-12	การระบายน้ำดี	<10	<35	25-50	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	330	0.73
Ty-gclD	12-20	การระบายน้ำดี	<10	<35	25-50	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	100	0.22
Ty-slB	2-5	การระบายน้ำดี	<10	<35	0-50	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	1,262	2.80
SC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,982	11.07
รวม										45,018	100.00

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

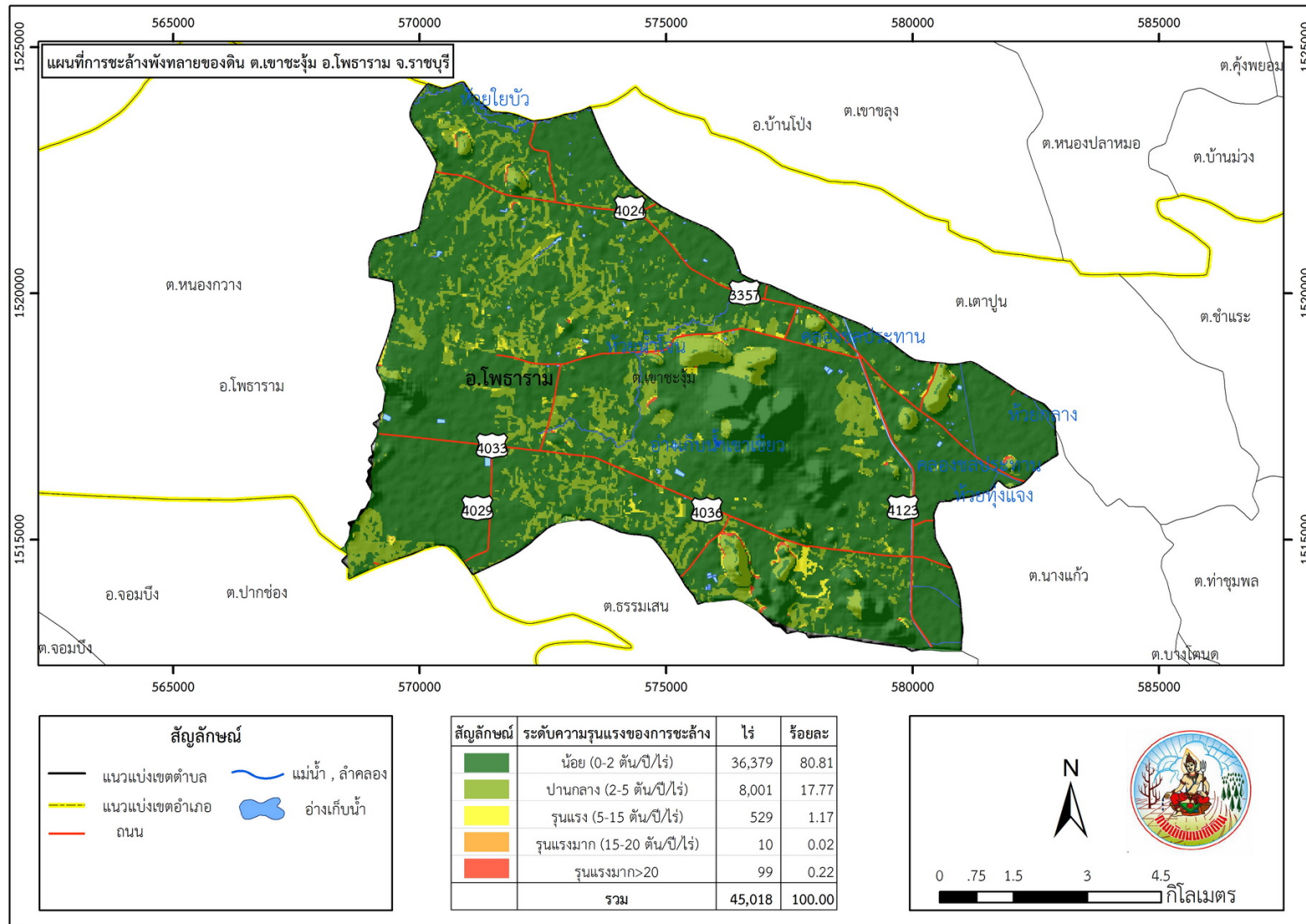
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีการชะล้างพังทลายของดินดังรายละเอียดในตารางที่ 3-4 และรูปที่ 3-4

ตารางที่ 3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

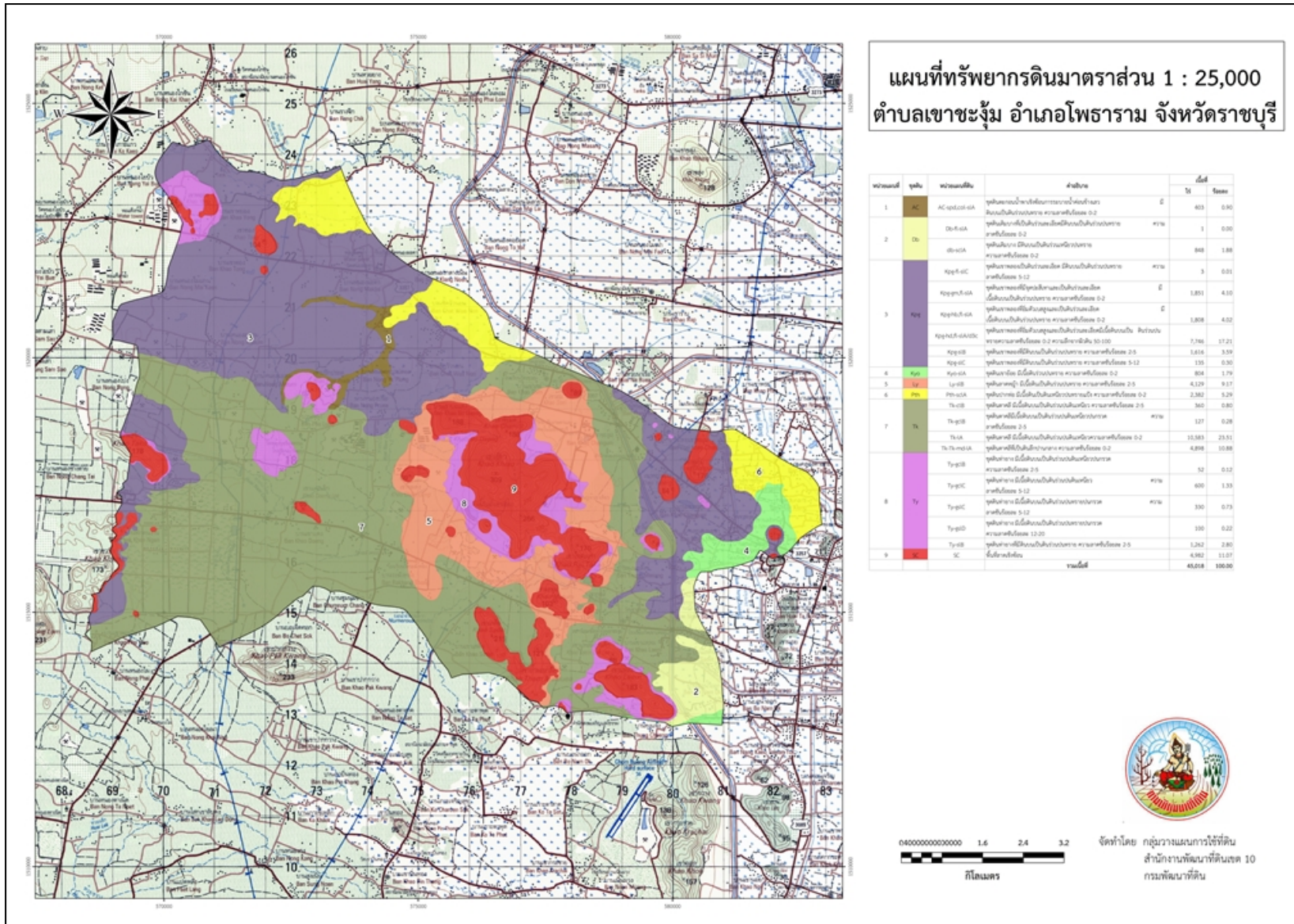
การชะล้างพังทลายของดิน	การสูญเสียดิน (ตัน/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย(0-2 ตัน/ไร่/ปี)	–	36,379	80.81
ปานกลาง(2-5 ตัน/ไร่/ปี)	16,002	8,001	17.77
รุนแรง(5-15 ตัน/ไร่/ปี)	1,058	529	1.17
รุนแรงมาก(15-20 ตัน/ไร่/ปี)	20	10	0.02
รุนแรงมากที่สุด(>20 ตัน/ไร่/ปี)	198	99	0.22
รวม	17,278	45,018	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

รูปที่ 3-5 ทรัพยากรดิน ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- (1) พื้นที่ (Area)
- (2) หน้าที่ขององค์กร (Function)
- (3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- (1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- (2) ความต้องการของชุมชน
- (3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- (4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการคือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- (1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- (2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- (3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- (4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า วัตถุประสงค์ของการจัดทำ PRA ก็เพื่อให้ทราบความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์จึงมีความจำเป็นต้องแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน ตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มาตรา 16

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องขอสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆ

เพื่อให้มีแนวทางจากหลักการและการวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ดังกล่าวข้างต้นจึงได้ทำการมีส่วนร่วมของตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีปัญหาของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

มีการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2562 โดยมี ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน เข้าร่วมการประชุมเพื่อจัดทำแผนชุมชนจำนวน 483 ราย (ตารางที่ 4-1) แยกออกเป็นหมู่บ้านได้ดังนี้

ตารางที่ 4-1 สถานที่และผู้เข้าร่วมจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเขาชะงุ้ม

สถานที่ดำเนินการ	จำนวนผู้เข้าร่วม (ราย)
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.1 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	41
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.2 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	46
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.3 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	44
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.4 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	30
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.5 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	30
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.6 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	48
ที่ทำการกำนัน ม. 7 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	43
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.8 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	43
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.9 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	32
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.10 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	39
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.11 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	50
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.12 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี	37

ทำการวิเคราะห์ DPSIR ดังแสดงในภาพที่ 4-1 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) ปัญหาหลักของตำบลเขาชะงุ้ม คือ

- (1) ทรัพยากรดินในพื้นที่ ได้แก่ ดินทราย ดินเสื่อมโทรม และดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- (2) ขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำเกษตร
- (3) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

(2) ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- (1) แก้ไขเรื่องดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- (2) แก้ไขปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำเกษตร และปัญหาน้ำเน่าเสียจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์
- (3) แก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร

จากผลการจัดทำ PRA ในตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่ระบุถึงปัญหา และความต้องการของเกษตรกร /ชุมชน ไว้ข้างต้นนั้น การวิเคราะห์ที่จะเริ่มต้นด้วยการนำระบบ DPSIR มาใช้เพื่อระบุปัญหาในภาพรวม หลังจากนั้นจะเป็นการจัดทำตาราง (Matrix) ที่ระบุ ปัญหา ความต้องการ การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ความเหมาะสมของที่ดิน การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคตพร้อมข้อเสนอแนะ และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

จากภาพ การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่าตำบลเขาชะงุ้ม มีปัญหาเรื่องทรัพยากรดิน ได้แก่ ดินตื้น ดินทราย และดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร และมีแมลงศัตรูพืชคอยรบกวนทำให้ผลผลิตที่ได้ค่อนข้างต่ำ จึงมีการนำปุ๋ยเคมีและสารเคมีมาใช้ เป็นผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ถึงแม้ว่าสารเคมีทางการเกษตรจำพวกปุ๋ยจะเป็นประโยชน์การเจริญเติบโตของพืช แต่การใช้ปุ๋ยเคมีที่มากเกินไปเกินความจำเป็นและไม่ถูกต้องจึงทำให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆตามมา ทั้งในด้านต้นทุนการผลิต และทำให้ลักษณะทางกายภาพของดินเสื่อมโทรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ความรู้ในการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และรณรงค์ให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการปลูกพืชด้วยระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) รวมถึงส่งเสริมด้านเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการสำรวจรายละเอียดเพิ่มเติมอีกครั้ง โดยจำเป็นต้องดำเนินการเก็บตัวอย่างดินในที่ดินของเกษตรกร โดยระบุรายชื่อ พิกัด การใช้ที่ดินในปัจจุบัน การถือครองที่ดิน เพื่อตรวจสอบปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินตามที่เกษตรกรต้องการเพื่อไปแก้ไขและปรับปรุง ซึ่งสามารถแยกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ ทรัพยากรดิน แหล่งน้ำ และราคาผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

1) ปัญหาทรัพยากรดิน

1.1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม

ดินเสื่อมโทรม คือ ดินที่มีสภาพแปรเปลี่ยนไปจากเดิม และอยู่ในสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากคุณสมบัติทางด้านต่าง ๆ ของดินไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช เช่นสมบัติทางเคมีของดินมีสภาพเป็นกรดจัด เค็มจัด ทางด้านกายภาพของดินสูญเสียโครงสร้างทำให้เกิดอัดตัวแน่น ขาดความโปร่งพรุน ความอุดมสมบูรณ์ หรือปริมาณธาตุอาหารพืชลดลงและอยู่ในสภาวะไม่สมดุล สาเหตุที่ก่อให้เกิดสภาพดินเสื่อมโทรม เกิดจากการชะล้าง พังทลายของดิน และการใช้ที่ดินโดยไม่ถูกต้อง ขาดการบำรุงรักษา

สาเหตุของปัญหาดินเสื่อมโทรม

(1) การสูญเสียธาตุอาหารจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นการสูญเสียธาตุอาหารในดินเนื่องจากการพืชที่ปลูกนำธาตุอาหารในดินไปใช้ในการสร้าง ต้น ใบ และผลผลิต และเมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้นออกไปจากแปลงไร่นาทำให้อาหารดินถูกเคลื่อนย้ายออกไปด้วย ซึ่งการดินสูญเสียธาตุอาหารที่ติดไปกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวออกไปจากไร่นานับได้ว่ามีมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการสูญเสียโดยกระบวนการอื่นๆ เช่น โดยการชะกร่อนของหน้าดินโดยน้ำไหลบ่า และการชะล้างของน้ำฝนที่ไหลซึมผ่านชั้นดินลงสู่เบื้องล่าง

(2) การสูญเสียหน้าดิน เนื่องจากการชะกร่อนของน้ำฝนและน้ำไหลบ่า จะเกิดขึ้นและมีความสำคัญมากกับดินที่อยู่บนที่มีความลาดชันมาก ๆ เมื่อหน้าดินดีสูญหายไป ดินชั้นล่างที่แน่นทึบมีอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารน้อยก็จะโผล่กลายเป็นหน้าดินซึ่งไม่เหมาะต่อการปลูกพืช

(3) การแน่นทึบของชั้นดินบน และเกิดดินดานของดินชั้นล่าง เนื่องจากการบดอัดและเหยียบย่ำของเครื่องมือการเกษตรที่ใช้ในการไถพรวนดิน และเก็บเกี่ยวพืชผล

(4) การเกิดสภาพความเป็นกรดและเป็นด่างของดิน หรือเกิดการสะสมเกลือและสารพิษในดิน เนื่องจากการใส่สารเคมี และการจัดระบบชลประทานและการให้น้ำพืชอย่างไม่ถูกต้อง

การเสื่อมโทรมของดินนั้นไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยปัจจัยทั้ง 4 อย่างพร้อมๆกัน จะเป็นเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งก็มีผลให้ดินเสื่อมโทรมได้ ดังนั้นการใช้ดินและที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมจึงต้องใช้ประโยชน์ด้วยความระมัดระวัง ในทางวิชาการได้มีการจำแนกประเภทการใช้ที่ดินเอาไว้ เช่น ที่ดินมีลักษณะอย่างไร และชุดดินอะไรบ้างควรใช้ในการปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น และชุดดินใดบ้างที่ไม่ควรใช้ในการเกษตร ควรปล่อยให้เป็นป่า เป็นต้น

ความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรมีความต้องการที่จัดการดินเสื่อมโทรมให้มีผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

1.2) ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำจากวัตถุดิบกำเนิด

ดินขาดมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ คือ ดินที่มีธาตุอาหารน้อยไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช สาเหตุปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำจากดินต้นกำเนิด

(1) ดินในตำบลเขาชะงุ้มมีทรายปนอยู่มากทำให้มีความสามารถในการอุ้มน้ำและดินมีความชื้นต่ำ ความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารต่ำ ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

(2) การปลูกพืชติดต่อกันเป็นเวลานานโดยไม่บำรุงดินอย่างเหมาะสม ทำให้ธาตุอาหารบางอย่างหมดไปจากดิน หรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช

(3) การสูญเสียอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารจากดิน เช่นการเผาเศษวัชพืชในไร่นา และไม่มีการเพิ่มเติมอินทรีย์วัตถุลงไปในดิน

กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดิน โดยแนวทางของการจัดการดิน คือ การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชที่มีระบบใบหนาแน่นหรือมีระบบรากแน่นและแพร่กระจายคลุมและยึดดิน เพื่อช่วยให้ดินมีสิ่งรองรับแรงปะทะจากเม็ดฝน การพัดพาของน้ำและกระแสลม ช่วยลดความเร็วและการกระจายการไหลของน้ำที่ไหลบ่าบนผิวดิน ทำให้น้ำซึมลงไปในดินมากขึ้น เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน ถ้าเป็นพืชตระกูลถั่วจะสามารถตรึงไนโตรเจนจากอากาศมาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมให้กับดิน ช่วยรักษาความชื้นและดูดซับธาตุอาหารในดิน มีการใช้วัสดุคลุมดิน โดยใช้วัสดุอย่างใดอย่างหนึ่ง ปกคลุมผิวดิน เพื่อรักษาความชื้นในดิน ส่วนใหญ่เป็นวัสดุธรรมชาติ ได้แก่ เศษซากพืชหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว ตอซังพืช แกลบ ชี้เถ้าแกลบ ชี้เลื่อย ตลอดจนใบไม้ใบหญ้าแห้ง และหญ้าแห้งนำมาคลุมโคนต้นและระหว่างแถวพืชที่ปลูก มีการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก เศษพืช หรือเกลบพืชปุ๋ยสดเพื่อให้อินทรีย์วัตถุเป็นตัวดูดซับน้ำและธาตุอาหารนอกจากนี้ยังช่วยการเกาะยึดของดินให้ดีขึ้น และมีการเลือกชนิดพืชปลูกที่เหมาะสม ปลูกพืชทนแล้งที่มีระบบรากลึก เพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำใต้ดินได้ หรือปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยหรือพืชอายุสั้น

ความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น

2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูการเพาะปลูก

สาเหตุปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในฤดูการเพาะปลูก เกิดจาก ฝนทิ้งช่วงปริมาณน้ำฝนน้อย ดินมีความสามารถในการเก็บกักความชื้นต่ำ ปริมาณน้ำใต้ดินมีน้อย คูคลองตื้นเขิน มีตะกอนและวัชพืชในคลองระบายน้ำมาก

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

(1) การขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่และบ่อน้ำตื้นต่างๆ

(2) ฝ่ายชลประทานเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นสิ่งก่อสร้างเพื่อใช้ชะลอความเร็วไม่ให้เกิดการกัดเซาะ ทำความเสียหายแก่ทางระบายน้ำและกักเก็บน้ำ รักษาความชุ่มชื้นไว้ในดิน

(3) บ่อตักตะกอนเป็นบ่อขนาดเล็กที่สร้างขึ้นเพื่อตักตะกอนที่ไหลมาตามทางระบายน้ำไม่ให้ลงไปทับถมบ่อน้ำ ทำให้ไม่เกิดการตื้นเขินอายุการใช้งานของบ่อน้ำยาวนานขึ้น และเป็นการรักษาคุณภาพของน้ำด้วย

(4) การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่แหล่งน้ำ โดยการปลูกด้านข้างของแหล่งน้ำหรือคลองส่งน้ำ จะช่วยกรองเศษพืชตะกอนดิน รวมทั้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ไม่ให้ไหลลงสู่แหล่งน้ำซึ่งทำให้ตื้นเขิน รากหญ้าแฝกที่สานกันอย่างหนาแน่นเป็นกำแพงใต้ดิน จะช่วยยึดดินและดูดซับสารเคมีก่อนที่จะไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำไม่เกิดการปนเปื้อนสารเคมีและตื้นเขิน

ความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรมีความต้องการให้มีแหล่งน้ำเพียงพอต่อการทำการเกษตรใน
ฤดูกาลเพาะปลูก

3) ปัญหาราคาสินค้าเกษตร

ปัญหาการค้าข้าว อ้อย และสินค้าชนิดอื่นๆตกต่ำ สาเหตุเกิดจาก

(1) ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดมากเกินไปที่คาดการณ์ไว้ และราคาข้าวของประเทศคู่แข่งลดลง

(2) ผลกระทบจากนโยบายของรัฐส่งเสริมการปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น

(3) เกษตรกรขาดการวางแผนการเพาะปลูก และการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตร ทำให้ผลผลิตชนิดเดียวกันล้นตลาด ส่งผลทำให้ราคาถูก

(4) เกษตรกรในพื้นที่ยังขาดทักษะการประกอบการและความรู้ด้านการตลาด

(5) เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร

(1) ให้องค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและลดต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

(2) ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ

(3) ส่งเสริม และสร้างกลุ่มองค์กรเกษตรกรเพื่อต่อราคาผลผลิต

ความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ ต้องการผลผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ และราคาดี คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมนของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

1.1) ดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

1.2) น้ำขาดแคลน

1.3) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

2.2) จัดหาแหล่งน้ำ

2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

2.4) แก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ

3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

3.3) ผลผลิตราคาต่ำ

3.4) คลองสาธารณะตื้นเขิน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขิน ขาดแคลนน้ำ

4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง รายได้น้อย

4.3) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

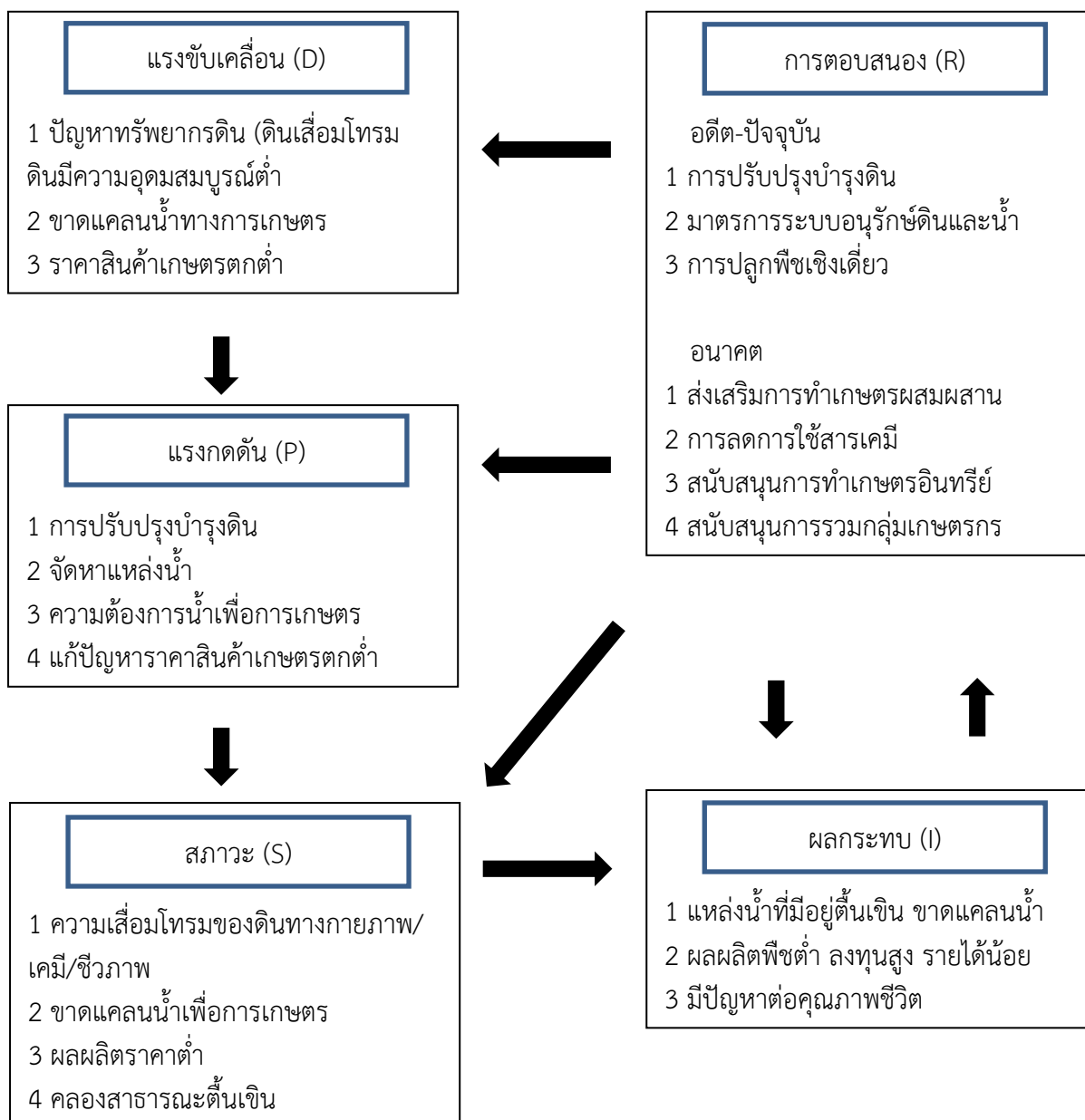
5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

5.1) อดีต ปัจจุบัน

- 5.1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.1.2) มาตรการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 5.1.3) การปลูกพืชเชิงเดี่ยว

5.2) อนาคต

- 5.2.1) ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน
- 5.2.2) การลดการใช้สารเคมี
- 5.2.3) สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์
- 5.2.4) สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ดังแสดงในรูปที่ 4-2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่ลุ่ม

- 1) ข้าวนาปีเกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝนโดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายนและจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคมพันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวหอมปทุม ข้าวหอมสุพรรณ1 ข้าวหอมมะลิ 105 เป็นต้น
- 2) ข้าวนาปี-พืชผักเกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคมและจะปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าวได้แก่กระเทียมหอมแดงระหว่างเดือนธันวาคมถึงพฤษภาคม

พื้นที่ดอน

- 1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นิยมปลูกในช่วงฤดูฝน เริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมและเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม
- 2) มันสำปะหลัง เป็นพืชที่ต้องการน้ำน้อย แต่การเจริญเติบโตและผลผลิตก็ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนด้วย นิยมปลูกในช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม
- 3) อ้อย จะมีการปลูกอยู่ 2 แบบด้วยกัน คือ อ้อยข้ามแล้งหรือปลายฝน ปลูกระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยอาศัยความชื้นที่เก็บไว้ในดินตลอดช่วงฤดูฝน และอ้อยต้นฝน ปลูกระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม เป็นการปลูกอ้อยโดยอาศัยความชื้นจากฝนช่วงแรกที่ตก เพื่อให้อ้อยงอกและเจริญเติบโตได้จนเข้าสู่ฤดูฝนปกติ เพื่อให้อ้อยงอกและเจริญเติบโตอย่างช้า ๆ ในช่วงที่ไม่มีฝนตกจนกระทั่งต้นปีถัดไปจะมีฝนตกบ้าง
- 4) ไม้ยืนต้นที่นิยมปลูกได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส และสัก
- 5) ไม้ผลที่นิยมปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว กลัวย มะขาม มะขามเทศ

การส่งน้ำ	หยุดส่งน้ำ		ส่งน้ำชลประทาน									หยุดส่งน้ำ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	
บริเวณพื้นที่ลุ่ม												
1. ข้าว -พืชผัก	พืชผัก		ข้าวนาปี									
2. กลัวย	กลัวย											
บริเวณพื้นที่ดอน												
1. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์											
2. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
3. อ้อย	อ้อย											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ของตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพดิน

5.1 หน่วยแผนที่ดิน

จากการสำรวจคุณสมบัติของดินร่วมกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงการจัดการพื้นที่พบว่า ตำบลเขาชะงุ้ม ประกอบไปด้วย 21 หน่วยแผนที่ดิน

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดินประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลักที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลเขาชะงุ้ม ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง มะม่วง มะขาม มะพร้าว

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของที่ดินร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ (บัณฑิตและคำรณ 2542) เพื่อประเมินคุณภาพที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

(1) ข้าว

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกข้าวของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

(1.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของข้าว คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ข้อจำกัดด้านความเป็นกรด-ด่างของดิน (z) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA Db-ft-sIA Db-sclA Kpg-gm,fl-sIA Kyo-sIA Pth-sclA และ Tk-Tk-md-lA

(1.2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของข้าว คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sIC Kpg-hb,fl-sIA Kpg-hd,fl-sIA/d3C Kpg-slB Kpg-slC Ly-slB Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB Ty-gclD และ Ty-slB

(2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกข้าวโพดของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

(2.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของข้าวโพด คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sIC Kpg-gm,fl-sIA Kpg-hb,fl-sIA Kpg-hd,fl-sIA/d3C Kpg-slB Kpg-slC Ly-slB Tk-Tk-md-lA และ Ty-slB

(2.2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของข้าวโพด คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA Db-ft-sIA Kyo-sIA Pth-sclA Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB และ Ty-gclD

(2.3) ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของข้าวโพด คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Db-sclA และ SC

(3) มັນสำปะหลัง

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

(3.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (m) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ข้อจำกัดด้านความเป็นกรด-ด่างของดิน (z) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sIC Kpg-gm,fl-sIA Kpg-hb,fl-sIA Kpg-hd,fl-sIA/d3c Kpg-sIB Kpg-sIC Ly-sIB Tk-Tk-md-lA และ Ty-sIB

(3.2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB และ Ty-gclD

(2.3) ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA Db-ft-sIA Db-sclA Kyo-sIA Pth-sclA และ SC

(4) อ้อย

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกอ้อยของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

(4.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของอ้อย คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ข้อจำกัดด้านความเป็นกรด-ด่างของดิน (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Tk-Tk-md-lA และ Ty-sIB

(4.2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของอ้อย คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้าน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (m) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Db-ft-sIA Db-sclA Kpg-fl-sIC Kpg-gm,fl-sIA Kpg-hb,fl-sIA Kpg-hd,fl-sIA/d3c Kpg-sIB Kpg-sIC Kyo-sIA Ly-sIB Pth-sclA Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB และ Ty-gclD

(4.3) ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของอ้อย คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และสภาวะการเกษตรกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA และ SC

(5) มะม่วง

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกมะม่วงของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

(5.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะม่วง คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) และความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sIC Kpg-hb,fl-sIA Kpg-hd,fl-sIA/d3c Kpg-sIB Kpg-sIC และ Kyo-sIA

(5.2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะม่วง คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-gm,fl-sIA Ly-sIB Pth-sclA และ Ty-sIB

(5.3) ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะม่วง คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) และสภาวะการเกษตรกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA Db-ft-sIA Db-sclA Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Tk-Tk-md-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB Ty-gclD และ SC

(6) มะขาม

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกมะขามของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

(6.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะขาม คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) และความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sIC Kpg-hb,fl-sIA Kpg-hd,fl-sIA/d3c Kpg-sIB Kpg-sIC และ Kyo-sIA

(6.2) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะขาม คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kpg-gm,fl-sIA Ly-sIB Pth-sclA และ Ty-sIB

(6.3) ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะขาม คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) และสภาวะการเกษตรกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA Db-ft-sIA Db-sclA Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Tk-Tk-md-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB Ty-gclD และ SC

(7) มะพร้าว

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปลูกมะพร้าวของตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าอยู่ในระดับชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

(7.1) ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะพร้าว คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (m) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (n) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sLA Kpg-fl-slC Kpg-gm,fl-sLA Kpg-hb,fl-sLA Kpg-hd,fl-sLA/d3c Kpg-slB Kpg-slC Kyo-sLA Ly-slB Pth-slA และ Ty-slB

(7.2) ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N) พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมะพร้าว คือ มีข้อจำกัดต่อพืช ด้านความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Db-ft-sLA Db-slA Tk-clB Tk-gclB Tk-lA Tk-Tk-md-lA Ty-gclB Ty-gclC Ty-gslB Ty-gclD และ SC

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	มันสำปะหลัง	อ้อย	มะม่วง	มะขาม	มะพร้าว	หมายเหตุ:
AC-spd,col-slA	S2n	S3or	N	N	N	N	S3mo	1) สมบัติดินจากตารางที่ 3-3
Db-ft-slA	S2nr	S3or	N	S3mo	N	N	N	2) ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน
Db-sclA	S2sn	N	N	S3mo	N	N	N	m = ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย
Kpg-fl-slC	S3oe	S2sne	S2msne	S3m	S2ms	S2ms	S3m	o = การระบายน้ำ
Kpg-gm,fl-slA	S2osn	S2osn	S2mosn	S3m	S3o	S3o	S3m	s = ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
Kpg-hb,fl-slA	S3o	S2sn	S2msn	S3m	S2msn	S2msn	S3m	c = ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก
Kpg-hd,fl-slA/d3c	S3o	S2sn	S2msn	S3m	S2msn	S2msn	S3m	r = ข้อจำกัดความลึกของดินต่อรากพืช
Kpg-slB	S3o	S2sn	S2msn	S3m	S2msn	S2msn	S3m	z = ความเป็นกรด-ด่างของดิน
Kpg-slC	S3oe	S2sne	S2msne	S3m	S2msn	S2msn	S3m	e = ข้อจำกัดด้านความลาดชัน
Kyo-slA	S2sn	S3o	N	S3m	S2msn	S2msn	S3mo	
Ly-slB	S3o	S2snr	S2msnr	S3m	S3n	S3n	S3mn	
Pth-sclA	S2n	S3o	N	S3m	S3o	S3o	S3mo	
Tk-clB	S3o	S3r	S3r	S3r	N	N	N	
Tk-gclB	S3o	S3r	S3r	S3r	N	N	N	
Tk-lA	S3o	S3r	S3r	S3r	N	N	N	
Tk-Tk-md-lA	S2z	S2rz	S2mrz	S2rz	N	N	N	
Ty-gclB	S3oe	S3r	S3r	S3r	N	N	N	
Ty-gclC	S3oe	S3r	S3r	S3r	N	N	N	
Ty-gslB	S3o	S3r	S3r	S3r	N	N	N	
Ty-gclD	S3o	S3re	S3re	S3re	N	N	N	
Ty-slB	S3o	S2snr	S2msnr	S2snr	S3r	S3r	S3mr	
SC	N	N	N	N	N	N	N	

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายความว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ลำดับ ที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย (พ.ศ.2561-2580)	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และ ศักยภาพของดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพของคน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566- 2570)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในภาครัฐ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 10 ด้านการต่างประเทศและเพื่อนบ้าน
4	นโยบายและแผนการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศ (พ.ศ.2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
5	แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่ กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2560- 2565	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาท่วม ภัย แล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
6	แผนพัฒนาภูมิภาคจังหวัด (พ.ศ.2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมความปลอดภัยและคุณภาพในการผลิต และส่งออกสินค้า เกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมที่ได้มาตรฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการค้าผ่านแดนและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคการเกษตรอย่างยั่งยืน

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98, 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
7	แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี (พ.ศ.2561-2565)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าผลผลิต เชิงสร้างสรรค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาสังคมคุณธรรมและชุมชนเข้มแข็ง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาความอุดมสมบูรณ์และคุณภาพ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงของพื้นที่
8	แผนพัฒนาการเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดราชบุรี (พ.ศ.2561-2565)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุลและยั่งยืน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ
9	แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ขององค์การ บริหารส่วนจังหวัดราชบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการวางแผนพัฒนา การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการ ท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
10	แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ขององค์การ บริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสาธารณูปโภค แหล่งน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านการศึกษา สาธารณสุข และการกีฬา ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม ใช้กรอบแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2561-2564 เป็นแนวทางกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ในแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดราชบุรี ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี มีเป้าประสงค์ด้านเพิ่มประสิทธิภาพการคมนาคมขนส่งระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการ คุณภาพชีวิตของประชาชนสูงขึ้น ชุมชนมีระเบียบและมีความสงบเพิ่มขึ้น การประสานแผนพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ และสืบสานวัฒนธรรมไทยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ โดยมียุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสาธารณสุขปโภค แนวทางการพัฒนา คือ ก่อสร้างปรับปรุงรักษาถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ พัฒนาระบบจราจร ขยายเขตไฟฟ้า ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะ พัฒนาระบบประปาและแหล่งน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านการศึกษา สาธารณสุข และการกีฬา แนวทางการพัฒนา คือ การเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย ส่งเสริมระบบการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนงานด้านสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนา คือ สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านสังคม แนวทางการพัฒนา คือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร แนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และพัฒนาสถานที่ปฏิบัติงาน

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ดดังแสดงในตารางที่ 6 - 2 และรูปที่ 6 - 1

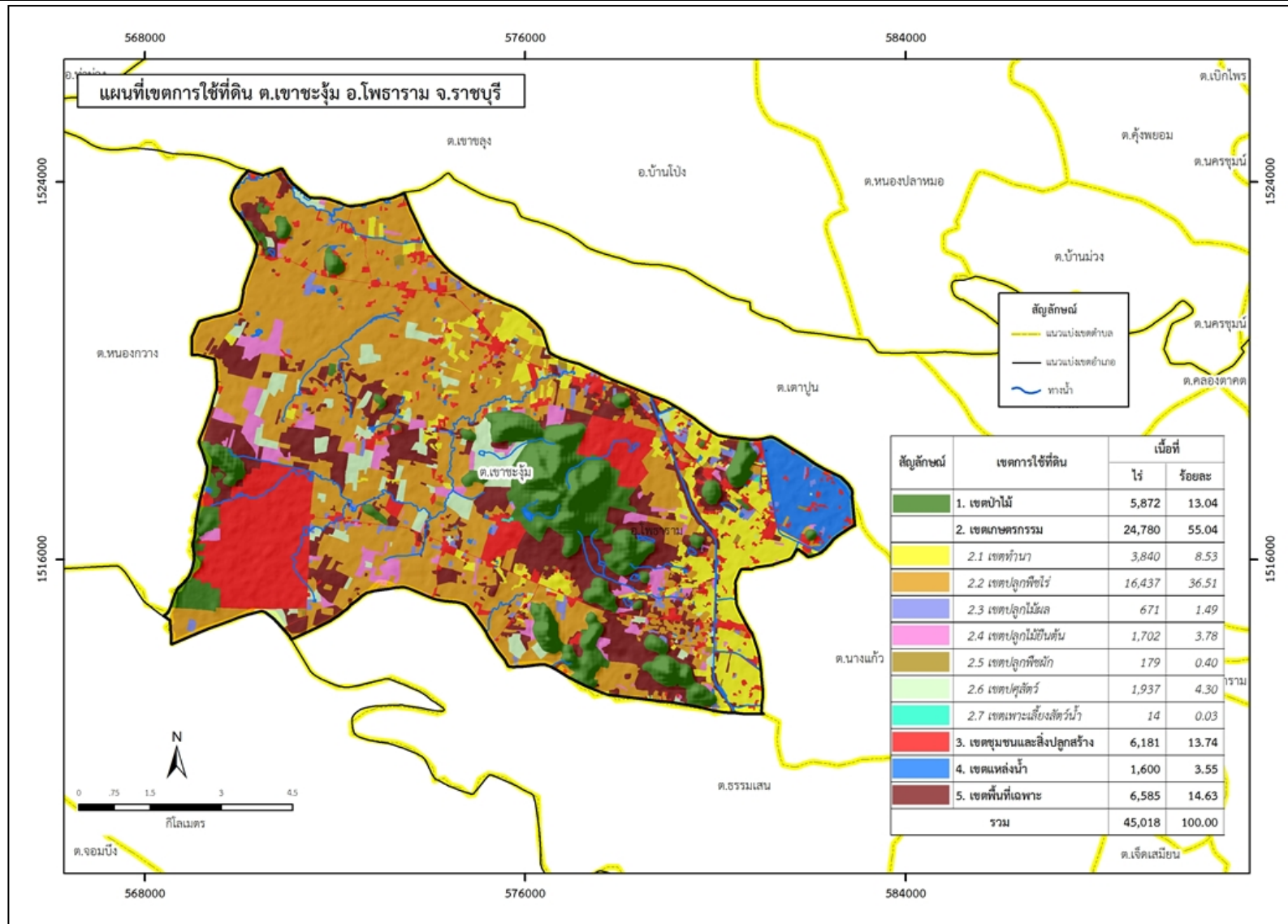
ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1 เขตพื้นที่ป่าไม้	5,872	13.04
2 เขตพื้นที่เกษตรกรรม	8,359	55
2.1 เขตทำนาข้าว	3,840	8.54
2.2 เขตปลูกพืชไร่	16,437	36.51
2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,702	3.79
2.4 เขตปลูกไม้ผล	671	1.49
2.5 เขตปลูกพืชผัก	179	0.4
2.6 เขตปศุสัตว์	1,937	4.3
2.7 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	14	0.03
3 เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	6,181	13.74
4 เขตแหล่งน้ำ	1,299	3.55
5 เขตพื้นที่เฉพาะ	6,585	14.63
รวมเนื้อที่	45,018	100

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดาราม จัหวัดราชบุรี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

แผนการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ดังนี้

(1) เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 5,872 ไร่ หรือร้อยละ 13.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ในพื้นที่ป่าเหล่านี้บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบอย่างไม่เหมาะสม ทำให้เกิดป่าเสื่อมโทรม หรือไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้

(2) เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 8,359 ไร่ หรือร้อยละ 55 ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ในเขตนี้อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกินมีการออกเอกสารสิทธิ์ พื้นที่นี้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ จากการพิจารณาสามารถแบ่งพื้นที่ตามความเหมาะสมของที่ดินและศักยภาพของพื้นที่ แบ่งออกเป็น 7 เขตย่อย ดังนี้

2.1) เขตทำนา มีเนื้อที่ 3,840 ไร่ หรือร้อยละ 8.54 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเดิมบาง (Db) ชุดดินเขาย้อย (Kyo) และชุดดินปากท่อ (Pth)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

1. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
2. บางพื้นที่ขาดแคลนนํ้า และนํ้าท่วมขังในฤดูฝน

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. ปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราที่เหมาะสม

2. ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนาข้าว เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของนํ้าในระหว่างการเพาะปลูกให้เหมาะสม เช่น การขุดคุ้ยระบายนํ้า การปรับรูปแปลงนา

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

1. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด
2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ
3. ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
4. สนับสนุนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและนํ้า โดยปรับรูปแปลงนาลักษณะที่ 2 และ 3
5. สนับสนุนการสร้างบ่อดักตะกอน แหล่งนํ้าในไร่นานอกเขตชลประทาน ในพื้นที่ขาดแคลนนํ้าในการทำการเกษตร

2.2) เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ 16,437 ไร่ หรือร้อยละ 36.51 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเขาพลอง (Kpg) และชุดดินตาคลี (Tk) พืชหลักที่ปลูกส่วนใหญ่จะเป็น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

1. ดินแห้งแข็ง ดินเปียกเหนียว ทำให้ไถพรวนยาก
2. ขาดแคลนนํ้า เนื่องจากฝนทิ้งช่วงนาน
3. ดินค่อนข้างเป็นด่าง

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. ไถพรวนดินในขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชขวางความลาดชัน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกสลับเป็นแถว ปลูกพืชคลุมดิน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

1. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
2. สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ
4. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

2.3) เขตปลูกไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,702 ไร่ หรือร้อยละ 3.79 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเขาพลอง (Kpg) และชุดดินตาคลี (Tk) พืชหลักที่ปลูกส่วนใหญ่จะเป็น ยางพารา ยูคาลิปตัส สัก ปาล์มน้ำมัน และสะเดา เป็นต้น

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

1. ดินแห้งแข็ง ดินเปื่อยเหนียว ทำให้ไถพรวนยาก
2. ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วงนาน
3. ดินค่อนข้างเป็นต่าง

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. ปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และลักษณะทางกายภาพของดินให้เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ซึ่งช่วยในการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น

2. ให้จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

3. ส่งเสริมการจัดระบบการให้น้ำเพื่อให้ใช้น้ำอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

1. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

2. ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2.4) เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ 671 ไร่ หรือร้อยละ 1.49 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินเขาพลอง (Kpg) ชุดดินตาคลี (Tk) และชุดดินท่ายาง (Ty) พืชหลักที่ปลูกส่วนใหญ่จะเป็น มะพร้าว มะม่วง กัลยัม มะขาม ลำไย มะนาว มะขามเทศ เป็นต้น

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

1. ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง
2. น้ำท่วมขังในฤดูฝน

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. ปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมต่อการปลูกไม้ผล โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ โดยเลือกสูตรปุ๋ยและอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชและช่วงระยะเวลาของการเจริญเติบโตของพืช

2. ควรปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน

3. แนะนำให้มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินรวมถึงการจัดการพื้นที่ เช่น ส่งเสริมให้มีการปลูกพืช และไถพรวนในลักษณะขวางความลาดชันของพื้นที่

4. ส่งเสริมการจัดระบบการให้น้ำเพื่อให้ใช้น้ำอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

5. ส่งเสริมการปลูกพืชแบบเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

1. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

2. ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2.5) เขตปลูกพืชผัก มีเนื้อที่ 179 ไร่ หรือร้อยละ 0.4 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่คือ ชุดดินเขาพลอง (Kpg) และชุดดินตาคลี (Tk) พืชหลักที่ปลูกส่วนใหญ่จะเป็น เห็ด ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

1. ดินแห้งแข็ง ดินเปียกเหนียว ทำให้ไถพรวนยาก

2. ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วงนาน

3. ดินค่อนข้างเป็นด่าง

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. ไถพรวนดินในขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชขวางความลาดชัน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกสลับเป็นแถว ปลูกพืชคลุมดิน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

2. ส่งเสริมการจัดระบบการให้น้ำเพื่อให้ใช้น้ำอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

3. ปรับปรุงพื้นที่ดินต่าง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

1. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

2. ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3. ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

2.6) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 1,937 ไร่ หรือร้อยละ 4.3 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่คือ ชุดดินเขาพลอง (Kpg) ชุดดินตาคลี (Tk) ชุดดินลาดหญ้า (Ly) และชุดดินท่ายาง (Ty)

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น

2. ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด

3. ควบคุมมลพิษทางน้ำโดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

1. ส่งเสริมการจัดทำแปลงหญ้าอาหารสัตว์
2. ส่งเสริมการผลิตสารบำบัดน้ำเสียและขจัดกลิ่นเหม็นด้วยสารเร่ง พด.6

2.7) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.3 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น

การจัดการที่ดินในอนาคต

1. ต้องปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด เนื่องจากกิจกรรมนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง

2. ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

(3) เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 6,181 ไร่ หรือร้อยละ 13.74 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และระบบโครงข่ายคมนาคม ทั้งนี้ยังพบว่าเป็นที่ตั้งของศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อีกด้วย

(4) เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,299 ไร่ หรือร้อยละ 3.55 ของเนื้อที่ตำบล เขตนี้กำหนดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึงต่างๆ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และใช้ในด้านการเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

(5) เขตพื้นที่เฉพาะ มีเนื้อที่ 6,585 ไร่ หรือร้อยละ 14.63 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบไปด้วย ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า เหมืองแร่ บ่อลูกรัง บ่อหิน และพื้นที่ถม

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาสภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม พบว่าประกอบด้วยพืชไร่ พืชผัก ไม้ยืนต้น และพืชแต่ละชนิดอาจมีช่วงเวลาเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

การส่งน้ำ	หยุดส่งน้ำ		ส่งน้ำชลประทาน										หยุดส่งน้ำ	
	เดือน		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.		พ.ย.
การเพาะปลูก														
บริเวณพื้นที่ลุ่ม														
1. ข้าว														ข้าวนาปี
2. ข้าว - พืชผัก														ข้าวนาปี
3. กล้าย														กล้าย
บริเวณพื้นที่ดอน														
1. ข้าวโพด														ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
2. มันสำปะหลัง														มันสำปะหลัง
3. อ้อย														อ้อย
4. ไม้ยืนต้น														ไม้ยืนต้น (ปาล์ม น้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก ยางพารา)
5. ไม้ผล														ไม้ผล (มะม่วง มะพร้าว มะขาม มะขามเทศ)

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชที่แนะนำตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี

6.6 การจัดการความเสี่ยง

การแก้ไขปัญหาตามที่มีข้อเสนอจากชุมชนและเทศบาลตำบลเขาชะงุ้มให้แก้ไขปัญหารวม 3 ประการ คือ (1) การปรับปรุงดินเสื่อมโทรม และดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (2) จัดหาแหล่งน้ำในการทำเกษตร สร้างบ่อเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ เพิ่มเติม (3) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาแต่ละเรื่องและแต่ละพื้นที่ได้ จำเป็นต้องดำเนินการเป็นระบบทั้งตำบล จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้ง 3 ประการได้

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังจากจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาชะงุ้มไปเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลเขาชะงุ้ม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 6 โครงการ ดังนี้

- 1) งานขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้
- 2) โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้โตเร็ว
- 3) โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 4) โครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 5) ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน (รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก)
- 6) โครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ ดังแสดงในตารางที่ 7-1

- 1 งานขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้
  - 1) ส่งเสริมการใช้มูลไส้เดือนดินในการปรับปรุงพื้นที่ดินลูกรัง
  - 2) ส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำรินในพื้นที่อับฝน
  - 3) ส่งเสริมการปลูกพืชผักรูปแบบต่างๆ
  - 4) ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริ
  - 5) ส่งเสริมการปรับปรุงดินลูกรังเพื่อปลูกพืชอาหารสัตว์
  - 6) กิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ดินต้น (ดินลูกรัง) เพื่อการปลูกพืชผัก
- 2 โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้โตเร็ว
- 3 โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  - 1) โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - 2) งานปรับปรุงและซ่อมแซมระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - 3) งานก่อสร้างและซ่อมแซมเส้นทางลำเลียง
- 4 โครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- 5 ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน (รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก)
- 6 โครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
- 7 โครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

(กรมวิชาการเกษตร)

- 1 ส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสานในพื้นที่ดินตื้นปานกลาง
- 2 ส่งเสริมการปลูกอ้อยพันธุ์ดีในพื้นที่ดินตื้นปานกลาง
- 3 ส่งเสริมการปลูกมะนาวนอกฤดูในพื้นที่น้ำน้อย
- 4 ส่งเสริมการปลูกมะขามเปรี้ยวเพื่อการแปรรูป
- 5 ส่งเสริมแปลงต้นแบบเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำศรีสะเกษ

(กรมส่งเสริมการเกษตร)

- 1 ส่งเสริมการปลูกไม้ผลในพื้นที่ดินตื้นปานกลาง
- 2 ส่งเสริมการปลูกพืชไร่ในพื้นที่ดินตื้นปานกลาง

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1 การจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตร
- 2 โครงการก่อสร้าง ปรับปรุงรักษาถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ
- 3 โครงการพัฒนาระบบแหล่งน้ำในพื้นที่ขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตร
- 4 โครงการขยายเขตไฟฟ้า
- 5 โครงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน
- 6 โครงการรณรงค์และเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน
- 7 โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในแผน 5 ปี

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					งบประมาณ				
		2564	2565	2566	2567	2568	2564	2565	2566	2567	2568
1. งานขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้											
1.1 ส่งเสริมการใช้มูลไส้เดือนดินในการปรับปรุงพื้นที่ดินลูกรัง	โครงการ	1	1	1	1	1	69,000	69,000	69,000	69,000	69,000
1.2 ส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ อับฝน	โครงการ	1	1	1	1	1	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000
1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชผักรูปแบบต่าง ๆ	โครงการ	1	1	1	1	1	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000
1.4 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนว พระราชดำริ	โครงการ	1	1	1	1	1	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
1.5 ส่งเสริมการปรับปรุงดินลูกรังเพื่อปลูกพืชอาหารสัตว์	โครงการ	1	1	1	1	1	80,000	80,000	80,000	80,000	80,000
1.6 กิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ดินตื้น (ดินลูกรัง) เพื่อการปลูกพืชผัก	โครงการ	1	1	1	1	1	244,000	244,000	244,000	244,000	244,000
2. โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้โตเร็ว	ไร่	100	100	100	100	100	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000
3. โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ											
3.1 โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	1,000	900	900	900	900	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
3.2 งานปรับปรุงและซ่อมแซมระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	300	300	300	300	300	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000
3.3 งานก่อสร้างและซ่อมแซมเส้นทางลำเลียง	กิโลเมตร	15	15	15	15	15	1,125,000	1,125,000	1,125,000	1,125,000	1,125,000
4. โครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	ไร่	6,600	6,600	6,600	6,600	6,600	991,500	991,500	991,500	991,500	991,500
5. พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน (รณรงค์และส่งเสริม การปลูกหญ้าแฝก)	ไร่	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750	3,730,000	3,730,000	3,730,000	3,730,000	3,730,000
6. โครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในโครงการเกษตรเพื่ออาหาร กลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	โรงเรียน	2	2	2	2	2	131,000	131,000	131,000	131,000	131,000
7. โครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในโครงการเกษตรเพื่ออาหาร กลางวันในโรงเรียนหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ	โรงเรียน	7	7	7	7	7	434,000	434,000	434,000	434,000	434,000

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2563. ข้อมูลจำนวนประชากร กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2562. รายได้-รายจ่ายต่อครัวเรือน ตำบลเขาชะงุ้ม ปี 2562. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. หมอดินอาสาตำบลเขาชะงุ้ม ปี 2563. ไฟล์ข้อมูล.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดราชบุรี. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2564. ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ไฟล์ข้อมูล.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ข้อมูลทรัพยากรดิน. ไฟล์ข้อมูล.
- บัณฑิต ต้นศิริ และคำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. ไฟล์ข้อมูล.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี. 2563. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ 2563. ไฟล์ข้อมูล.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. 2562. แผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2561-2565 ฉบับทบทวน. ไฟล์ข้อมูล.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม. 2561. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565). ไฟล์ข้อมูล.
- FAO. 1974. A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report. (AGL/INS), Rome.
- _____. 1993. Guidelines for Land Use Planning. Rome.
- ADB. 2012. The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries. Mandaluyong City, Philippines.
- NRC. 1975. Land Use Planning. The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington, D.C.
- Vink, A.P.A. 1975. Land Use in Advancing Agriculture. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

ที่ปรึกษา

นายอนุวัชร	โพธินาม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10
นายอนุรักษ	บัวคลีคล้าย	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นายทศนัศร์	รัตน์แก้ว	ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นายคเนศ	แจ้เจ้า	เจ้าพนักงานการเกษตรอาวุโส
นายเมธา	ศรีทองคำนิก	นักสำรวจดินชำนาญการ
นางสาวอรพิชา	วรภักดี	นักสำรวจดินชำนาญการ
นายวิศรุต	อนันตเดโชชัย	เศรษฐกรปฏิบัติการ
นางสาวฐิติพรรณ	ธนชัยกุลโรจน์	นักวิชาการเกษตร
นายคุณเดช	แก้วรักษา	นักวิชาการเกษตร